

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi római kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot adijaikért kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj: egészévre 4 frt félévre 2 frt, negyedévre 1 frt.

Ugy a lap szellemi részét illető cikkeik, mint az előfizetési pénzek a „Közművelődés” szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendőik.

A „Magyar Korona.”

Ez az a lap, mely epéskedései- és szenvedélyes marakodásaival jó ideje már, hogy a fővárosi kath. sajtót szokta szeretetlen módon megtámadni. A „Magyar Állam”, a „Religio”, a „Magyar katolikus” első sorban szerencsések „A Magyar Korona” kifakadásaival szemben, mint martírok szerepelni.

Most bennünket is megtisztel szép haragjával. Lapunknak ront, s pedig azért, hogy Trefort miniszter urján. 23-iki beszédének miért nem örvendtünk mi is úgy, mint ő, — miért nem áradoztunk mi is úgy, mint ő áradozott, — miért nem becsültük a Trefort miniszter adta meglepetést mi is úgy, miként ő szokta azt fél év óta appreciálni. Am tegyen róla a „Magyar Korona.”

„Magyarország katolikus” (?) cikkünkben hátrazottan kimondtuk, hogy nem bizunk Trefort miniszter ur szavaiban mindaddig, míg megfelelő tettek nem követik azokat. — S mert ilyen tetteket ő excellenciájánál észre nem vettünk, s cikkünk megjelenése óta sem, dacára „A Magyar Korona” duzzogásának, megmaradunk álláspontunk mellett. S ugyan miért is olyan szerelmes a „Korona” Trefort miniszter ur ő excellenciájába, hogy plane érdemesnek tartja a mi kis haragunkkal is törődni, — mióta odafelel vesztett csaták után hadakozni nem merészel, sem az „Állammal”, sem a „Religióval”, sem a többivel.

Szerelmes azért, mert — mint mondja — Trefort miniszternél „nem hiányoznak a tettek,” mert „az egyháznak hazánkban ma nem volna az a helyzete, a minő van, ha Trefort miniszternél hiányoznának a tettek, melyek ezen kimagasló állást megrendíteni nem engedték.”

Szerelmes, mert azt véli önmagáról, hogy jobban következtet, mint a támadó „Közművelődés”, az eseményekből helyesebben kombinál, mint ez, és így Trefortban oly minisztert lát, kinek annyi évi kormányzása alatt, ha a katolicismus iránt nem viseltetik őszinteséggel, már régen rosszabb állapot-

ba jutott volna az egyház helyzete, mint akár a kulturharcos Poroszországban, akár a forradalmi Franciaországban

Szerelmes, mert Trefort miniszter az ő szemében hatalmas ember, olyannyira „hogy egy jól kieszt veszedelmes jelszóval, vajmi könnyen lehetett volna és lehetne még ma is oly áramlatokat indítani, melyek legkevésbé sem szolgálnának kath. érdekeink talajának megtermékenyítésére.” De Trefort „e veszedelmes jelszavaknak és eszméknek propagandát nem csinált a domináló liberalis közvéleményben.”

A szerelem azonban, még a kormánypárti is, ha vak és tulzó, sötét verem,

Ha nem általános phrasisokra támaszkodik a „Korona”, hol azok a nem hiányzó katolikus őszinteséget valló kulturminiszteri tettek?

Talán, hogy az „egyház összes alapjai és egész helyzete intact maradt?”

De a mi pl. ez alapok közül a legkiválóbbat illeti, Apponyi Albert 1882 decz. 8. és dr. Apáthy István 1882. nov. 2-án beadott jelentéseik alapján az nem is lehetett máskép. Elég hatalmas anyag s érvek hozattak össze ez alapok és alapítványok jogi természetének felderítésére. És Trefort miniszternek, mint legalább őszinte kormányférfiúnak, még módja is lett volna benne ez alapok körüli vitás ügyet befejezése felé segíteni, de nem akarta — és erre enged következtetni jan. 23-iki beszédének eme passusa: „a vallás tanulmányi alap jogi természetének meghatározásával ezen ügy még sem fogna tisztáztni s eldöntetni, mert azon alapok mikénti kezelése gyakorlati tekintetben nagyobb jelentőséggel bír, mint maga jogi természetök meghatározása,” erre ezen szavak is: „én a vallási és tanulmányi alapot katolikus célra szánt, de országos alapnak tartom” az az secularizált alapnak.

A budapesti egyetem. — Nem hangsúlyozta-e a „Magyar Korona” is ez intézet katolikus voltát? — S Trefort miniszter ur? „A budapesti egyetem országos egyetem” mondá tavaly februáriusban.

Katholikus községi iskoláink. — A felekezetenkülieket drága pénzen a községekre erőlteti, támogatja, — a kath. iskoláktól pedig a némi támogatást is megvonja.

Az 1883. XXX. törv.-javaslat. — Ennek tárgyában Haynald Lajos érsek ur ő eminentiája nagy terjedelmű és széles körökben méltó feltűnést keltő emlékiratot nyújtott be. Buzgó törekvése a kath. középiskolák önállósítása érdekében azonban nem vezetett sikerre. — A comissio studiorum catholica. Ennek eszméje is el lön ejtve. — Ragyogó tollával kitűnően védte a középtanodák kérdésében a kath. álláspontot dr. Schlauch ő excája — a főrendiházban sikra szállott a magyar püspöki kar egész sora, de győzött mégis a cultusminister, ha nem is nyelt állami omnipotentiájával mindent el.

A kath. kérvénvek ismeretes sorsa, a képviselő — mint a főrendiházban ismételten hangoztatott fenyegetések a mellett tanuskodnak, hogy a collegák s velők Trefort nem mulasztanak el nagyfontosságú lépéseket tenni vallási érdekeink csorbítására.

Az érettségi vizsgálatok megtartására kiadott legujabb utasítás. — Ennek 2. §-a értelmében, az érettségi vizsgálat czélja „kipuhatolni, vajjon a vizsgálatra jelentkező tanuló bír-e az általános műveltség és tárgyismeret azon mértékével, mely tőle a középiskolai tanterv szerint megkövetelhető, s így az értelmi fejlettség oly fokán áll-e, minő a főiskolai tanulmányokra szükséges.“ — S mégis a hit- s erkölcsant, mely a bizonyítványokban azelőtt, ha pro forma is, első helyen figurált, Trefort minister ur kihagyta, — tetteleg akarván beismerni, hogy ő helyesirányu, alapos, igazi s teljes műveltséget vallás nélkül is képzel, — s hogy a keresztényellenes áramlat erősödése, a hitelenség mélyebb begyökerézése ép az ő óhajátának felel meg.

Az erd. rom. kath. statusnak az érettségi vizsgálatokra vonatkozó sérelmes ügye. — A status által felterjesztett memorandumban meggyőzőleg s szigorú érvelés alapján van bebizonyítva, hogy a vizsgálatnál nem a kormány által kinevezett főigazgatót illeti meg az elnöklési jog. S mégis Trefort minister a napokban hangoztatott „igy volt s így lesz“ azaz „sic jubeo, sic volo“ elvével vakmerőleg megsérti az erdélyi katolikusok önrendelkezési jogát.

Szerecsent mosnánk, ha a „Koroná“-nak több adattal kedveskednénk, ugy se tudná megemészteni. De láthatja a „Korona“ ebből is, hogy a történetekre van némi betekintésünk, ha szemünket nem is kizárólagosan kormánypárti szemüveg takarja.

Bocsásson meg ezért a „Korona“, ha Trefort minister tömjénezésében nem áradozhatunk úgy, mint ő. Megszoktunk mi a minister urnál szép szavakat, de ritkán láttunk őszinteséget, — és ezért óvakodtunk jan. 23-ik beszédétől is. Nem ellenzékeskedési viszketeg, nem kormányellenes érzület, — de a legszentebb ügy iránti mulhatlan szeretet készített szólni akkor, midőn láttuk, hogy a katholi-

cus érdekek pártolására hivatott nagyurak mézes szavakban, csábos ömlengésekben s nem egybekben kivánják azt szolgálni.

A „Korona“ áradozók tehát. Minket nem elégit ki egy „katolikus“ cultusministernek dilettans szereplése a katholicismusra nézve, s semmikép sincs kedvünkre a ministernek a katholicismus iránt különben is nem nagy arányokat öltő érdeklődése.

De a „Magyar Korona“ szeretetreméltóságáról s logikájáról. — A szeretetreméltóság ez: idei febr. 4. számának vezércikkét megkezdi azon megjegyzéssel, hogy „az erdélyi püspök székhelyén s pártfogása mellett megjelenő „Közművelődés“ című lap mit művel, — és a cikk folyamán még egyszer utal arra, hogy a „Közművelődés“ magasabb egyházi ellenőrzés alatt áll. — Vagy meg van győződve a „Korona“ ennek igazságáról, vagy nincs. Mindkét esetben szeretetreméltónak tünik fel. Első esetben „igazságtalan torzsalkodás“ cikkében adott leczkésztetési egyenesen püspökünk ő Excellentiájának szólának, a mi mindenesetre kedves (!) — második esetben directe a cikkezőnek, indirecte püspök ur ő Excellentiájának, kit a cikkező megfegyelmezésére hív fel, és ez szintén igen szeretetreméltóvá teszi a „Koronát.“ Köszönjük is az éberséget! — De a „Közművelődés“ mint a czimlapon tetszik látni „az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat heti közlönye,“ mint ilyen bizonyára az erdélyi püspök pártfogása, de nem sugalmazása mellett jelenik meg. — Ezt ahhoz tartásul!

A „Magyar korona“ logikája szintén érdekes. Haragszik ránk, hogy „neki rontottunk“ Trefort ministernek, — s ellenmondást lát ez eljárásunkban másrészt, mert „Ugron eszméivel is a legkegyetlenebbül elbántunk.“ Ha Trefortot megtámadtuk, nem kellett volna e szerint megtámadni Ugront is, — vagy ha ez utóbbit, nem az előbbit is. Trefort t. i. kormánypárti. Ugron függetlenségi. — Engedjen meg azonban a „Korona“, ha mi a szent hitünket érintő kérdéseket nem pártszempontokra támaszkodva mérlegeljük, nem pártszempontból védjük s szépítgetjük, hanem a mindig részreahajlatlan objectiv igazság mérlegén latolgatjuk.

Ami az „éretlen támadás“ még „éretlenebb felhívás“ „távolálló“ „kezdő“-féle szólamokat illeti, mondjuk, hogy mise egyéniségünk, se tekintélyünk súlyával senkinek se akarunk imponálni, legkevésbbé pedig a „Magyar Korona“-nak, kinek azonban fölötünkí gyámkodását is szerényen visszautasítjuk.

S végül egyet s megszívlelendőt!

Hogy egyházunk helyzete hazánkban nem rosszabb, mint akár a kulturharcos Poroszországban, akár a forradalmi Franciaországban, az Trefort catholicitásának nem eredménye.

A nagym. püspöki kar, aristocritiánk tulnyomó független része, mind oly hatalmas tényezők, melyek éberségétől, komoly actiojától mindig jót remélni, annál is inkább, mert az ország valláskülönbőség nélküli értelmiségének a magyar katholicismus százados érdemei előtti kényszerült hódolata — a felforgatás

szelleme által saturált egyesek dicstelen törekvéseit mindig képes leendő megfékezni. Ez éberségnek, e közmeggyőződésnek fogjuk egyesgyedül köszönni a jövőben is, ha egyházunk elleni kísérletek sokat vesztenek veszélyességükből.

Ez éberségre, e közérzelemre bátorítjuk a Magyar Koronát is.

„Vigilantibus jura.“

Dr. Szuchy Béla.

Adatok a sz.-udvarhelyi plebánia történetéhez.

A székely-udvarhelyi r. kath. plebánia már helyzetnél fogva is egész Udvarhely-megyében a legelső és legnevezetesebb. Székely-Udvarhely a megyének székvárosa lévén, domináló helyzetet kölcsönöz a plebániának is az egész esperesi kerület felett, mely az erdélyi esperesi kerületek között a legerjedelmesebb, észak-déli irányban kiterjedvén Karácsonyfalvától Szovátiáig. E felsőséget a többi plebániák telett elismerték minden időben, még akkor is, midőn az esperesi kerület Batthyányi Ignác püspök által négy alesperesi kerületre osztottatott fel 1782. decz. 5-én. „Udvarhelyensem parochiam ob praerogativam Dignitatis Vicarialis per me Dominationi Vestrae (Francisco Török) delectae, nulli Distriktui ingremiare, sed ob omnibus eximere, imo universum Archidiaconatum peculiari quodammodo Dominationi Vestrae subesse volo; quare in eo etiam ampliore potestatem ei facio, in quo superius moderni Archidiaconi ad unum duntaxat Districtum restrinxit.“ Az az: a négy alesperes alá rendelt plebániák sorából kivételt.

Ily nevezetes és felette viharos multu plebánia történelmének megírása nagyon fontos. Sok tekintetben világot vet az egész kerületre. Történet is kísérlet e plebánia történelmének összeállítására. Szabó Károly összeállította a plebánia múltját a rendelkezésére bocsátott jegyzetek és eredeti oklevelek alapján, mi megjelent Veszely Erdély egyháztörténelmi adatok 380—434 lapjain. Székely-Udvarhelyt pár évig állomáson lévén, a plebániái levéltárt gondosan átnéztem s így bővebb adatok nyomába jutottam, melyek a Szabó Károly által megírt rövid történelem kiegészítéséhez, hogy a plebánia monographiája teljesebb legyen, nem feleslegesek, sőt hasznos szolgálatot fogok tenni, mint vélem, ezen összegyűjtögetett adatok közlésével annak, ki a plebánia teljes történelmét összeállítani ohajtáná.

1. Sz. Miklós régi temploma.

Sz. Miklós hegyén állott a katolikusok régi temploma. Mikor épült? adatok hiányában biztosan meghatározni nem lehet. Annyi bizonyos, hogy a reformáció előtt már léteznie kellett, mert ezen templomot akarták a kálvinisták maguknak minden módon megszerezni. A reformáció után pedig a katolikusok legkevésbé sem lettek volna képesek építeni. Az 1783-ki Visitationis Decretumban is csak annyit találunk, hogy „a régi templomot ki és mikor építette nem tudatik.“ E régi templom zsendélylyel volt fődve, hossza 28 lépés, szélessége 13 lépés, 8 ablakkal ellátva. A szentély goth stílusban épült és a bejárat észak felől volt.

1612-ben Nyírő Ferencz és Bacsoni András e templomba az ablakhoz illesztett létrák segítségével csellel be-
rontottak és így azt a kálvinisták elfoglalták s Némethy Gergely, Udvarhelyszék kapitányának közreműködésével azt maguknak meg is tartották. Így tehát a katolikusok megfosztattak szent Miklós régi templomától.

E miatt a katolikusok többször panaszt emeltek a fejedelemtől; de azt vissza mindaddig nem nyerték, míg fejedelmi parancsra¹⁾ a kálvinistákkal közösen új templomot nem építettek a piac közepén, a Szent-Anna kápolna helyére, mely az egy számmal kisebbségben levő kálvinistáknak adatott át, kik azt mai napig bírják.

Szent Miklós temploma, melyből már minden ékitést kihordottak és elégettek a kálvinisták, a keletkezett vallási viszály miatt hivatalosan bezárattatott és lepecsételtett.²⁾ Az új templom felépítése után, mely a katolikusokra nézve sok zaklatással járt,³⁾ 1633. jun. 26-án kibő-

¹⁾ Az 1615. évben Kolozsvárt hozott 33. tcz. így szól: „A romana religio való uraink atyáinkfiat instantiájokra, minthogy articulusaink is vannak róla, hogy a hol melyik fél többen legyen, az olyané legyen a templom: megengedtük, hogy Somlyón, Udvarhelyt is ha többen vannak azon az hittől valók a templomok az ő számokra legyenek, de addig bele ne szállhassanak, hanem elsőben egyenlőképpen és egy költiséggel a két religión valók építsenek Somlyón és Udvarhelyen auditoriumokat, azután restituáltassék mind a két helyen a parochiához való házzal és quartájával együtt a major parsnak.“ Veszely egyh. tört. adatok 245. lap.

²⁾ A Katalin fejedelemtől 1630. apr. 18-án küldött bizottság így végzéseket hozott: „Visum est nobis . . . quod utraeque partes ab usu templi moderni in oppido existentis abstineant, quod templum clausum obseratumque maneat, excepta domo Parochiali, et schola, in quibus modernus verbi Divini Minister, ludique moderator residendi habeat facultatem. Interim autem liceat etiam Sacerdoti Romano Catholico liberum exercitium suae religionis in oppido habere, ibique tuto et absque ullius molestia et impedimento habitare, — atque in arce nostra Udvarhely palatium unum eidem Romano Catholicis conveniens et idoneum pro libero suae religionis officio, ceremoniisque solitis exercendi assignetur, uti etiam reformatae nostrae religionis ministro et civibus similiter in eadem arce nostra sufficiens et commodum Palatium pro usu verbi Divini tradatur, atque haec nostra ordinatio eosque duret, dum novum ab iisdem civibus et incolis saepe fati oppidi nostri templum communibus omnium utriusque religionis Civium expensis et laboribus erigetur, quod etiam inchoare quamprimum teneantur. . . uti quoque domus Parochialis et schola sufficiens ab iisdem aedificetur. Antiqui Templi possessio potiori parti tradatur: noviter autem exaedificati minoris parti assignetur mox et de facto. Usus autem campanae interim utriusque parti licitus sit eosque, dum templum exaedificari poterit, quo perfecto campana minor communibus expensis restaurata parti minori cedat. . . Prataquoque et terrae arabiles atque omnia ad templum antiquum pertinentia in duas aequales et medias partes dividantur et utriusque religionis sacerdotibus et Ministris pro usu templorum assignentur.“ Veszely u. o. 498—399. lap.

³⁾ 1649. máj 20-én Apaffy György és Litterati Dávid kőhalmi királybíró adakozásra hívják fel a rendeket: „Sok munkánk és fáradságunkkal az mint mi tudhatuk Isten szerint megalkottuk őket (t. i. a két fél közötti egyezséget,) kérjük azért annak okaért kegyelmeteket, minden religión levőket, mivel láttuk mindaz két félnek fogyatkozott állapotokat legelsőbben az Isten tisztesség-

csátott rendelettel Rákóczy György felnyitatta és a katolikusoknak átadatta, kik azt ez idő után háborítlanul bírták.⁴⁾

Ezen esetet így írja le Lukácsfy György esperes Török Ferencz plebános felett tartott beiktató beszédében: „Nem hozom itt elő többeknek boldogtalan sorsát csak ezen szent templomról, mely igen tapasztalta az ellenkező kálvinista atyafiak kegyetlenségét. Ezen templomot nem akkor uralkodó fejedelmek parancsolatjából, hanem midőn a katolikusok nem is gondolnák az ablakokat berontván és azokon beszállván erőszakosan a kálvinista atyafiak elfoglalták; ebben levő oltárokat, képeket kihordották, megégették, az Istennek szolgáló papot kikergették. Mindaddig nem is adták vissza, míg nem a katolikusok magok költségekkel nemrégén elrontatott piaczí templomot felépítvén, azzal fel nem cserélték volna (1781. jun. 24.)

Ugyanezt lehet olvasni a helybeli Szt-Ferenczrendű zárda házának történetéből is. Ebben az áll a templomról: „sacris aedibus eminebat et num — 1778 — viget templum parochiale Divo Nicolao sacrum, antiquissimum et ad omnem decorem comparatum, situm supra oppidum in monte S. Nicolai versus plagam orientalem hylemalem (északkelet és délnyugat irányban) Magnum hic erat religionis cath. exercitium.“

gét Nagyságtok és tükegyelmek szeme előtt viselvén, legyen segítséggel nekik, hogy templomokat építhessék, kiért Isten sok jót ad kegyelmeknek“. Veszely u. o. 491 lap. Az udvarhelyi katolikusok 1630. jul. 2-án Erdélyi István Szentpáli János és Horváth Györgyhez folyamodnak: „Az dolog köztünk eligazodván, az adversa parnak auditoriumát ambarum consensu kezdtük építeni. Tudja azt uraságtok, nem szükséges specificálnunk, hogy sok ideje már, hogy mind lelkünkben, mind testünkben sokszor bántattunk, reménytelenek és elégtelenek vagyunk az mi részünknek megépítésére, ha uraságtok hozzá nem segély valami kevés alamizsnálkodásával. Asszonyunk ő Felseje, Gubernator urunk bizonyos számú pénzzel megsegítették az adversariusokat, hogy mentől hamarabb az ő reájok néző részt végben vihessék. Látván ezt a reformata religion levő atyafiak, hogy minékünk mindeddig sehonnan semmi segítségünk nem lehetett (magunknak is tehetetlenek vagyunk az építésre) sokkal inkább kényszergetnek az építésre, hogy mi velünk okot adhatnának, ilyen szókkal illetnek is, hogy rajtunk mulik el az építés, panaszt tesznek az országnak, avagy Comisariusoknak. Annak okáért nagy lelki buzgó szeretetből és bizalommal alázatosan folyamodunk uraságotokhoz, könyörgvén azon, hogy elsőbben az Istent tekintvén, s annak utánna, hogy mi is az uraságtok szárnyai és kegyes gondviselése alatt igaz hitünkben gyarapódhassunk, uraságtok ne hagyjon ilyen szegénységünkben, hanem legyen valami kevés segítséggel, hogy így mi is mentől hamarabb az mi régi őstől maradott templomunkba bészabadulhatnánk, kik sok időtől fogva éhezünk és szomjuozunk, szégyel bujdosván az mi lelki kenyerünkért.“ Veszely u. o. 402. lap.

⁴⁾ Az Apati György és biz os társai által egyezés 2-ik pontja szerint a templom és parochiához tartozó földek felé a reformatusoknak adatni rendelték. A 4-ik pont szerint: „Valami székeket az orthodoxa religion levő atyafiak építtessenek, melyek ekkediglen a katolikusok templomában állottanak és voltak, most immár mint sajátunkat az más templomban hozhassanak onnét“ Rákóczy Apati Györgyöt a templom felnyitására kiküld-

Az 1773-ban, a Jézus társaságbeliek feloszlatakor⁵⁾ hivatalosan összeállított leltárban ezt talájük Szent Miklós templomáról: „Antiquo quidem et per varias temporum vices iniuriis acatholicorum manibus tractato, sed iam a longo tempore recepto, honoribus S. Nicolai Episcopi dedicatum, quatuor altaribus supellectilibusque preciosis exalta turri quatuor campanis ac horologio antiquato cum quadrante recentiori provisum et hoc anno ascensu oblongo ex lapidibus, tegulisque ustis calce iunctis et incustatis ad ascensum faciliorem iunctis per spatia querceis gradibus ex fundamento commodissime erecto provisum; templum hoc appellatur Parochiale; aestimatum est aedificium cum turri Rfl. 2098.

E templomban munkálták a jézustársasági atyák a lelkek üdvét 126 éven át, ⁶⁾ itt hirdették a szónoklat öszszes hatalmával Isten igéjét, itt végezték a szerzet rendszabályai szerint napi ajatosságait azokért imádkozva kik őket rágalmazták, üldözték és gyalázták hogy az Isten Lelke által megvilágosittván lássák át, miszerint a társaság öszszes törekvése e helven Isten dicsőségének emelése, a székelység idei és örökké tartó jólétének előmozdítása.⁷⁾

vén a pápista templomhoz tartozó földeknek egyharmad részét rendelte a reformatusok számára kiszakíttatni Veszely u. o. 406. 407. lap.

⁵⁾ Ez már sokszor történt. 1610-ben a beszercezi gyűlésen végeztetett „Se Tövisen, se Fejérvárt, se Monostoron, se a somlyói jószágban, se Székely-Udvarhelyt abban a székbén egyebütt is pápás papnak szabad ne legyen lenni, a hol templomokat építettek a pápista papoknak, úgy mint főképpen Telegden elrontassék. Senki az alatta való községet a pápista pap predikatiójára, misére, se közönséges helyre, se házához erőszakkal ne cögálja. A ki pápás papot akar tartani, házánál tartsa. A pápista papoknak püspökjök ne legyen. Jezsuita papot pedig e birodalomban, se Magyarországbán, se Erdélyben, sehól senkinek tartani szabad ne legyen.“ (Veszely u. o. 241. lap.) 1606. előtt is voltak Udvarhelyt jezsuiták kiket Bocskai tiltott ki: „Devotiones Vestras serio praemonendas esse volumus, ut spacio quindecim dierum universos ordinis Jesuitici socios undecunqve intra ambitum Regni Transsylvaniae existentes, signanter autem Alba-Julia, Oppido Udvarhely et Castello aliisque locis omnibus ad illud, quo nunc degetis Clastrum convoctis, et ut intra limites ejusdem se pacifice continent, nomine nostro omnibus injungatis scientes siqui eo ex mandato nostro contulerint secure resolutionem nostram et Dominorum Regnicolarum de conditione vestra expectaturos. Aliis vero id praestare negligentibus siqui sinistri post praefixum terminum acciderit, immunes nos et innoxios ab eorum molestia, damnificatione et sanguine futuros.“ (Veszely u. o. 376—377 lap.)

⁶⁾ Zsambár Mátyás missionarius 1653. decz. 16-án a vicariustól Udvarhely administralására kinevezetik, mint olyan, a ki idáig híven gazdolta a plébániát. 1647-től (Veszely u. o. 408.) De megtudván Rákóczy fejedelem, hogy az udvarhelyi katolikusok Zsambár Mátyás jezsuitát befogadták és tanításait hallgatják, az öszszes katolikusokat a legközelebbi országgyűlésre idézte, hol személyesen kellett megjelenni, hogy a gyűlés őket ezen törvénytelen (!) lépésökért megfenytse Jure regni admittente. Ez adat szerint a jezsuiták 1653-ban tartott országgyűlésen az országból kitiltattak. E fejedelmi parancs folytán a katolikusok öszszeirattak, melyből az akkori kath. családokat meglehet tudni.

⁷⁾ A templomot 1668-ban a tatárok kirabolták és

Felosztatásuk idejében e templom az idő vas foga által meg volt rongálva s bizonyára ők tervezték az új építését, melyet azonban ők maguk nem létesíthettek, hanem Dávidként átruházták a tervet és kivételének módját az őket méltólag felváltó Salamonra — Török Ferencz exjezsuitára, ki a megbizatásnak egymagára is megfelelt, bárha az építési költségek fedezése már nem a szerzetnek e célra bővebben megnyíló kincses ládájából, hanem a szűkön adogató gubernium sejtkekre osztott celláiból történt. De erről alább.

A toronyban négy harang volt, a mint ezt az 1773-ban hivatalosan összeállított leltárból kivehetni; és pedig egyik Sz. Miklós tiszteletére 7 mázsa és 17 fnt súlyu. Ez régebbi időből van. Mikor öntetett: nem lehet tudni. Annyi egy naplóból bizonyos, hogy elhasadása után Török Ferencz alatt újra öntetett és 1778. november 19-én a toronyba feltetett. Ily köriratot visel:

TVIS THAVMATVRGE PRAESVL NICOLAE DELATA HONORIBVS. X. oct. F. S. W.

Alább négy felől sz. Miklós püspök képe látható ily hibás aláírással; SCHANTI NICOLAE. Német vagy szász öntötte újra s e hibát saját buzgósága okozta a latinban való járatlansága miatt.

A második harang, a mint ez kivehető az 1783-ki canonica visitatoról kiadott Decretumból, Sz. Xaver tiszteletére volt szentelve. Sulya 5 mázsa. Mikori és mily köriratot hordott: nem lehet tudni.

A harmadik a kissébb 95 fontos harang Mária tiszteletére Török Ferencz alatt 1778-ban öntetett és november 15-én tetetett fel a toronyba. Chronographicus körirata Mária képe körül ez:

DIVAE DEIPARENTIS VIRGINIS CULTVIDICATA.

A negyedik Sz. Antal tiszteletére volt szentelve; sulya 60 font. Erről sem tudhatni, mikori.

Az ötödik, a halálcsegytű, ennek körirata mutatja évszámát is: Joannes Maurer fudit me 1684.

Az új templom tornyában 1867-ig volt egy 11 mázsa harang, mely ugyanazon év márczius 11-én elhasadt. Ily felirata volt: Sanctae Trinitatis Honori sacrauit Franciscus Török Oppidi Udvarheli Parochus Canonicus 1790. E harang is tehát még a régi templomban szerepelt és az új templomba pár év múlva áthelyeztetett. Alig hihető egyébként, hogy a plébános saját költségén öntette volna, mit a sacrauit akarna kifejezni. Köriratát íj Simon Endre akkori káplán mentette meg, midőn a harangot újra öntés végett a toronyból levették. E harang felette nevezetes, mert ezen hajtattott végre a hírhedt harangabroncosozási próba, mit pár tudákos ember az egyházi előljárási tilalma és rosszalása dacára titokban vitt véghez a város reputációjának nem nagy dicsőségére.

Ezenfelül volt még egy jókora csegytű a szentély felett a szerzetes templomoknál szokásos módon. Hová lett ez biztosan nem lehet tudni. Annyi valószínű, hogy 1849-ben ez is pár haranggal elvitetett a szabadságharc idejében katonai célokra.

mindentől megfosztották. A katolikusok 1665. márczius 16-án Apaffi fejedelemhez fordulnak segélyért, mivel a nagy hiány miatt alig tudnak isteni tiszteletet tartani. Veszely u. o. 417 lap.

Sz. Miklós temploma 1780-ban már az idő viszontagságai alatt annyira megviseltetett, hogy egy új templom építésének szüksége egészen beállott. E templom felszerelése nagyobbrészt az új templomba áthelyeztetett. Alapja még ma is látható a jelenlegi templom északkeleti oldalán.

(Folyt. köv.)

T Á R C Z A.

Szép Ilka,

vagy az erény jutalma.

(Folyt.)

Pető uram N. . . székely kisvárostól egy negyed órányira népes kis községben lakott. — A jó Monika, mint takarékos gazdasszony. — kinek szívótságáról legtöbbit a községbeli és vidéki szegények beszélnének, — a leánykakat naponkint egy-egy kanta téjjel, — néha téjfel és vajjal a szomszédipiros városba szokta volt küldeni.

A tej-árából a háztartáshoz szükséges apróságokat vásárolta be. Néha-néha kijutott a leánykák számára is egy-egy zseb- vagy nyakkendőre való. No és a csinos hajkötények költségeit is a szorgalmas leánykák számára a téj fedezte

A kis Ilka, mióta testvérét: Albinát a kiméletlen halál elrabolá oldala mellől, azóta többnyire egyedül hordogató a tejet a szomszéd városkába. Ezen ut a gondos és fürge leánykának naponkint alig került félórába. Az uton soha kinem tért, nem ácsorgott. Egyszeren és nagy ügyességgel vitte a tejet és egyéb rábizottakat a megnevezett helyre, s azonnal tért haza. — Csak néha-néha csevegték el az időt néhány perczig midőn a szomszéd Lujzával, a Körmösi Máté uram leányával egy társaságban mentek. Körmösi Máté termetes és egy kissé szőke hajló tekintélyes falusi ember vala. A jobb gazdák közé tartozott. Habár az egyetlen Lujzának vala atyja, — de mert szülei őt se tanították volt. — ő se sokat gondolt leánya neveltetésével. Mire való a leánygyermeknek az iskolázás, szokta volt mondani. Nvers természete és csekély birtoka némi tekintélyt szerzett neki. Mivel jó természetes esze volt a községben is egyik-másik előljárási hivatalra felhasználták, noha igen sok esetben megbízhatlannak bizonyította be magát. Vallásossága nagyon szűkös és ingatag vala. Többit adott a hasára, mint a templombajárás, s más vallási dolgokra. Hogy az ilyen szülőknek gyermeke is csak hasonló lehet, könnyen elképzelhető. Így a 17 ik évében járó Luiza neveltetése is el volt hanyagolva. Külömben csinos szép külsejű leányka. Szőke hajfürtjei fodrosan csüngtek széles vállaira. Kék szeméből az ifju ébredő tűz első lángtekinetei lóveltek ki. Viseletében és beszédében néha olyanokat is megengede magának, miből míg egyfelől kellő nevelés hiányára lehetne következtetni, addig másfelől látszék rajta, hogy ifju lelke a világ muló kéjein kapkod. Szive nyugtalan vala. Az ezerféle gyönyörövelkekkel kínálkozó csábítások hullámlí közt női ártatlansága a ha-

jótörés veszedelmének irtozatos szélén áll. Egész valóját tiltott vágyak és szenvedélyek megújuló tüze látszék emésztetni.

Avagy láttatok már kívül ép és piros almát, melynek belsejét féreg emésztí? Vagy virágot, melynek tövében titkos féreg foga rág? Ilyen vala Lujza.

A 16 éves Ilka ellenben test és lélekben valódi ép-ség. Karcsu nyulánk termet, kerekded arcz, szabályos orr. megnyerő tekintete az első találkozáásra rokonszenvet kelt. Igéző barna szeméből angyali tisztaság és gyermeki szemérmes szendesség sugárzik szét. A takaros és tiszta falusi ruha leirhatlanul illett barna göndör hajfürtjeihez, melyek csinosan középig fonva, középen piros szalaggal csokorra kötve és végén szétomolva borultak le a kerek kis váliakra. Barna piros arczán az ártatlanság vírusa rózsáit nyitlta. A szív eredeti tisztaságának zománczát a világi élvek fonnyasztó dere nem érinté. Mosolya valóban angyali ajkak mosolyához vala hasonló.

Beszédében és egész viseletében ritka komolyságot és okosságot árult el. Látszott rajta, hogy vallásos szülők gyermeke és az iskolázás még nincs bevégezve. Ha az ember nem tudta volna, hogy a bájos Ilka a Szép Pető uram leánya, azt hitte volna, hogy valamelyik báró vagy grófkisasszony. De korántsem, ő csak egy egyszerű falusi leányka vala, egyik lófőszékely nemes családból.

A tejhordás rendszeren a reggeli 7—8 óra közti időre esett, úgy hogy a kis Ilkának már 8 órakor az iskolában a tanítónőnél kellett lennie.

Ilka nagyon szeretett tanulni. Mindig kitünő tanuló volt. Korát meghaladó ritka okosságát mindenki bámulta. Látni lángszorgalmát, kisebb tanulótársai is kedvet kaptak tőle a tanulásra és szeretettel csüngtek körülötte. Szabad óráiban nem egyszer mondá Lujzának: oh édes Lujza mennyire szeretnék én még tovább is tanulni, de úgy tudom, hogy a tanítónő több évre nem akar itt maradni községünkben.

Mire sokszor Lujza játszísággal dalolá:

„Piros rózsá, piros alma,
Jaj de szép,
Nem megyek már iskolába
semmikép.
Bárcsak ne is mentem volna
Hiába!
Tejet hordni a városba
Jobb vala.“

Ilka még nem értette ezen enyelgő szavak jelentőségét. Látna némely fiatalok rakoncátlan magaviseletét és hallva helytelen beszédeit, pirulva fordult el tőlök. Szép lelke tanulni vágyott. De nem a világ terdeségeit, melyek fölött szíve mindannyiszor fájdalommal telt el, valahányszor azokat látta vagy hallotta.

Mindig élénken hangzottak fülébe édes anyja eme szavai: „leánykám tanul szorgalmatosan, a jó házi asszonynak sok mindent kell tudni, füled ne hallja meg a rosszat, hogy azt tanuld meg, a mi nem jó. Vigyázz szived tisztaságára!“

Habár Lujza, ki szabad óráiban igen gyakran volt Ilka vendége, csevegés közben többször elárulta előtte forrongó szíve vágyait, de Ilka szíve ép és érintetlen maradt; nem értette, de nem is akarta érteni

Lujza sikamlós szavait. — S valahányszor a falu legszebb legényét, a göndör haju és nyalka Barna Pistit emlegette. vagy az ifju József grófról beszélt, — ki reggelenként tájékozó lován nyargalva száguldott el nagyokat köszöntve mellettök, — mindannyiszor gyermekded együgyűséggel, de komolyan és kitérőleg felelt Lujzának.

Máskor meg szerényen jegyzé meg, hogy ő nem tudja, ki az a Barna Pisti? — Az én mamám — mondá tovább Ilka — soha sem engedte meg, hogy még a cselédeket is más néven nevezzük, mint a valódi nevéökön.

Azt jól tudom édes Ilkám — viszonzá Lujza, — hogy nem szabad senkit csufolni, de így szokták őt itt a faluban hivni

Sok furcsaság s helytelenség történik falun — viszonzá Ilka, — de nekünk, különösen nőknek, nem szabad mások helytelen tetteit követnünk. Azt is helytelen szokásnak tartom, hogy az állatoknak néha férfi vagy nő nevetek adnak

Igazad van édes Ilkám, felelé Lujza — de eme rossz szokás már az emberek vérében van, s így fog ez lenni még sokáig. Már Barna Pistit úgy megszokták Pistinak nevezni, hogy másképp nem is tudná senki, hogy ki ő. Így pedig a legkisebb gyermek is ismeri.

Barna Pisti jómódu és becsületes szülők egyetlen gyermeke. Midőn édes atyja elhalt, még öt éves gyermek volt. Édes anyja pedig míg Pisti annyira felcseperedett ritka ügyességgel egyedül, azóta pedig Pisti fiával gazdálkodott. Törpe, kerek, de erőteljes, piros pozsgás legény volt. Négy szép ökrének alig vala párja a faluban. Mértékletes ifju levén a rossz társaságot kerülte, s ezért gazdaságában jól haladt. Nem volt nálanál szebb legény a faluban, azért a falu legszebb legényének is tartották. Habár szép szerencsére tehetett volna szert és már 20 éven felül is járt, a házasságot nem akarta elsietni. Falusi szokás szerint sok leányt szántak már és szerettek neki a gondos anyák, de még soha sem tudták, melyik lesz az övé.

(Folyt. köv.)

KALÁSZAT.

— A tudomány mezején. —

V.

A csillogó és nagy felelősséggel járó királyi méltóságról, különféleké az emberi vélemények. — Seneca azt mondja: Scite sub regis fascia mulum lateat mali. (A királyi korona alatt sok baj, aggodalom lappang.) Antigonus róla így nyilatkozik: „A királyság fényes, ragyogó szolgaság. (Splendida servitus); Fülöp pedig Nagy Sándor atyja, az agg nőnek, ki a királyi korona szépségét magasztalá, így válaszolt: „Ne dicsérd! ha tudnád mily nehéz: az országuatról is félrerugnád, föl nem vennéd.“

Plato: „A mennyi arany a földön és a föld alatt van, mind semmiség az érényhez képest.“

„A gyönyörűség a vétek csalátke, mely által mint a halak horoggal, megfoghatnak az emberek.“ (Cic. de sen. c. 13.)

Aristoteles a szépséget legjobb ajánló levélnék; Socrates ideiglenes kényuralkodónak, Plato természeti privilegiumnak; Theophrastus pedig örvénynek, Diogenes üstnek, Solon hamis kelmének nevezte.

Plató látván egy embert, ki pazar fénnel építkezett és dözsölve vacsorált, mondá: „Ez úgy épít mintha mindig élni, és úgy vacsorál mintha mindig meghalni akarna.“

Diogenes látván egy pazarló ember házában ezen felírást: „eladó ház,“ mondá: „Tudtam, hogy a nagy csömör miatt, urát könnyen kiadja.“

Egy tékozló embertől egyszer egy minát, a. m. 37¹/₄ frtot kérvén, midőn ez kérdezné: „Miért kérsz tőlem annyit, holott másoktól csak egy fillérrel is megelégszel? mondá: „Azért mert másoktól még reménylek, tőled pedig soha.“

Kérdeztetvén, micsoda állat marna legmégesebben? mondá: „A vadállatok közt a rágalmazó, a szelidek közt a hízkelkedő.“

„A tudatlan gazdag az aranygyapjas juhoz hasonló.“
— „A tudomány az ifiaknak józanság, a véneknek vizsgálás, a szegényeknek gazdagság, a gazdagoknak ékesség.“

Koródy Endre.

KISEBB KÖZLEMÉNYEK

— **HETI KÖRSZEMLE. Itthon.** A költségvetési tárgyalások nagyban elvégződének. Az igazságügyi budget tárgyalása alkalmával a tudós dr. Pauler Tivadar, ki a kath. alapok és alapítványok s így a budapesti egyetem katholicitása érdekében is csak a közelmúltban valóban jurisprudenter értekezett (noha ezen kifejezést sem támadta meg „universitas litterarum“ cf. Trefort) most ügyes érveléssel a hitbizományok jogosultsága mellett a meggyőződés hangján szólt s megígérte: hogy az azt megérdemlő családokat ő felségének mindenkor ajállani fogja. Persze a zsidó liberálisok, fajuk iránti tekintetből nem vehetik szívesen!! Altalában igazságügyi politikánk hanyatlása lett constatálva. Mindez mint Horánszky kifejtette az elvtelenség, a rendszertelenség logikai következménye. Ennek pedig nem Pauler az oka, ki értelmileg művelt szívben nemes és egész valójában igazságos férfi, hanem valami veszélyes folyam csapkodó árjából a magyar igazságügy mezején, mely elé mindig Pauler sem tud zsilipeket állítani. — **Tárgyaltatott** a honvédelmi tárca költségvetése is, mely alkalmából szintén sok honboldogító eszme találta nem keresett sírját a képviselőház zugaiban. — **Ugy halljuk,** hogy a törvényhatóságban a szakminiszter kérdőre vonatik azon törvénytelen eljárásért, mely szerint katholicus egyetemünk alapjait és alapítványait ez idő szerint felekezeten államköltségvetésbe foglalja, meg nem gondolva, hogy az voltaképpen az apostoli király legfőbb kegyuri jogainak sértése s kijátszása. Nem így megy ez Belgiumban!

— **Austria.** A papi congrua érdekében beadott t. javaslat a ház tetszésével találkozáván, Conrad közoktatásügyi miniszter sem titkolhatta el az egyhangú vélemény feletti megelégedését. Boldog ország, hol nem pusztít a dinamit anyja, a roncsoló liberalismus!

— **Belgium.** Ez ország és a Szentszék közti viszony szabályozása e napokban factum lesz, mnsgr. Rolly konstantinápolyi apostoli delegatus lesz itten nun

cius. A régi liberalis kormány igazságtalan tetteit legalább kezdeményezésben jóváteendő a kath. kabinet, a kanonokok és vikáriusok dotálására 31.000 frankot irányozott elé a cultusbudgetben. Helyesen tette.

— **Franciaország.** A párisi belgák republikánus ligát alakítottak, czéljuk a köztársasági eszme előmozdítására Belgiumban propagandát állítani, vagyis a monarchia megdöntése minél hamarabb Belgiumban. — **Congó** territoriumoknak határkijelölése tárgyában a tanácskozások már anyira előrehaladtak, hogy ma-holnap már kész szerződés lesz aláírva. Valamint Franciaország úgy Portugáliával is kedvezően alakulnak a tárgyalások.

— **Spanyolország.** Az egyetemi zavargásokról inscenirozott vitában Pidal miniszter szemére hánvta az egyetemi tanároknak ama hóbortosságukat, melynél fogva ők ellenzékeskedést affectálva, a liberális sajtót s az ifjakat bujtogatják. Élénk taps és megelégedés, de nem a tudós tanár urak részéről. — **Olaszország.** A taliánnak nem kell korbáz, s most meg a nem tetszik a „Fanfullának“ hogy ő Szentsége a földrengés sújtotta spanyoloknak 40.000 lirát adományozott. A gyarmat-politika kinozza az olasz nációt is, ők ezt úgy tekintik s nem helytelenül, mint a civilizációának a barbársággal való küzdelmét, kérdés nem speculatióból jövének-e ez igaz elvre?

IRODALOM.

— **„Isten Igéje szent beszédekben.“** Szerkeszti Jagicza Lajos. X. évf. 2. füzet. — Tartalom: Vízkereszt ut. 3. vas. A százados hitvallomásáról. — Hetvenedik vas. Sokan vannak a hivatalosak, de kevesen a választottak. — Gyertyaszentelő b. A. napra. Mire tanít bennünket a szentelt gyertya? — Hatvanad. vas. Az isteni igé hallgatásának üdvös módjáról. — Ötvened. vas. A bűn gonoszságának roppant nagy voltáról. — Böjt első vas. Jézus és az alvó tanítványok. — Ara egész évre (12 füzet) 2 frt.

— **„Jó pásztor.“** Egyházzsónoklati folyóirat. Szerkeszti és kiadja. Hajóssy Gy. Krizánt. Rév-Komáromban V. évf. 3-ik füzet. Tartalom: Jézus névünnepe. E név Jézus, vigasztalásunk az életben, reményünk a halálban, boldogságunk a menyekben. Varga Jánostól. — Sz. Fábrián és Sebestvén ünnepe. Hogyan lehetünk követői a szenteknek. Poliákovits Ignácztól. — Víz. ut. III. vas. Az igaz hit tulajdonairól. Elek Theodoriktól. — Temetői kereszt fölszentelése. Mire emlékeztet és tanít minket a temető keresztje. Váritól. — Uj szöszék felavatására. A templomi szöszék szent és tanulságos hely. Váritól. — Hetvened. vasárnapra. Az Isten rendeléseit fessegetni esztelenség és hasztalanság. Horváth Lajostól. — Gyertyaszentelő-Boldogasszony ünnepe. Az avatás szertartása az egyházban. Gyürky Istvántól. — Hatvanad. vas. A gonosz gondolatokról. Hajóssy Krizántól. — Ötvened. vas. Krisztus és vilg. Ugróczy Bélától. — Szentségimádásra. Az oltáriszentéget a legmélyebb hódolat s imádás illeti. Kovács Lajostól. — Szentségimádásra. Miért rejti Jézus magát a kenyér szine alá. Venczell Károlytól. — Esketési beszéd. Farkas Istvántól. — Ara ezen szép kiállítású s igen gazdag tartalmú havi folyóiratnak: egész évre 4 frt. félévre 2 frt. negyedévre 1 frt. Ajáljuk a t. lelkész urak becses figyelmébe.

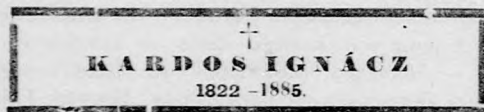
— „**A gyémánt király.**“ Történeti regény. Az „olvasó kör.“ VI. évfolyamának 19-ik füzeté. Szerkeszti: Fülöp György Budapesten. (Stáció-utca 31. sz.) — Ara ezen csinos kiállítású s havonként kétszer megjelenő regény folyóiratnak egész évre (24 füz.) 6 frt. félévre (12 füzet.) 3 frt. negyedévre 1 frt. 50 kr.

— „**Havi közlöny.**“ Szerkeszti Tokody Ödön. kiadja a csanád-egyházmegyei nyomda Temesvárt. VIII. évf. januári füzet. — Tartalma: 1. Egy vegyes házasságban élő katolikus férfi a halálos ágyon. — 2. A törvénytelen gyermeket szült anyák avatásáról. — 3. Néhány szó a liturgikus szentbeszédekről. — 4. A feloldozás megadásáról vagy elhalasztásáról, különös tekintettel a szokásból vétkezésre, a viszszaeső és az alkalmi bűnösökre. — 5. Mit tanítson a hitelmező? — 6. Ministeri rendelet hivatalos levelezésekről. — 7. A m. kir. Curia döntvényeiből. — 8. Irodalom. — 9. Személyzeti hírek. — 10. Tárca. — Ara egész évre 4 frt. félévre 2 frt.

— „**Jézus Szentséges Szívének Hírnöke.**“ Szerkeszti. Tóth Mike Kalocsán. 1885. második füzet. — Tartalom: III-ik Leo és a magyar ifjuság. — A sz. csurgo. — J. Sz. melyben a mennyei Atyának kedve telik. — A sóprügyártó. — Látható esodák. — A hitélet mozzanatai hazánkban. — Jézus sz. szívének virágos kertje hazánkban. — Jézus sz. Szívének tisztelete Magyarországon. — Jézus sz. szívének áldása. — A három betű. — Az életből. — A katolikus missziók. — Egész évi ára 1 frt 50 kr.

— „**Magyar háziasszony.**“ Háztartási, gazdasági és szépirodalmi hetilap. Szerkeszti: Andrea. Kiadja: Dr. Murányi Armin Budapesten IV. évf. 5. szám. — Tartalma: A nőknek egy fontos feladata. — Hogyan menjünk a fényképéshez? — A szeszélyes. — A nők cigarettézése. — Kuklirédikációk. — Háztartás. — Egészségügy. — Az étel változatosságának élettani jelentősége. — Kertészet. — Háztartási gazdaság. — Konyhaszat. — A nők munkaköre. — Gyermekünk. — Oktatás. — Házi orvos. — Kézi munka. — Házi szerek. — Irodalom és művészet. — Különlék. — Farsangi Gondok (költemény). — Bécsi élet. — Keleti képek. — Egy párizsi nő hőstette. — Kérdések és feleletek. Gondolatok, apróságok, talányok stb. — Vész és viharban. Angol regény. — Ara egész évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr.

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL.

A gyulafehérvári rom. kath. székesegyházi káptalan s vele az erdélyi egyházmegyét súlyos csapás érte nsgs és ft. Kardos Ignác székesegyházi kanonok, alsófehérmegyei kerületi főesperes és gyfehérvár-városi plébánosnak váratlanul bekövetkezett, szívszélhűdés okozta gyászes elhunytában. A boldogult, kibén a sokoldalú ismerettel, széleskörű tudománnyal nem kevesebb buzgalom,

áhitat és munkásság párosult, mindnyájunk szeretetét és tiszteletét birta. Született 1822. máj. 24-én Boros-Bocsárdon. Pappá szenteltetett 1854. aug. 10-én. Ezen évtől kezdve 1862-ig a kfehervári papneveldeben mint a szentirati tanulmányok tanára és theologiai tanulmányi felügyelő működött. 1862—1866. mindszei; 1866—1869. nagykászoni plébános volt; 1869—1875. mint a szamosújvári börtön lelkésze nagy odaadással töltötte be szép, de nehéz hivatalát. 1874-ben a kfehervári székesegyházi káptalan tagja lett s mint a püspöki jószágok kezelője nem kis érdemeket szerzett magának. Nemsokára mint plébános, főesperes, szentszéki rendes házasságvédő, káptalani jegyző stb. sokoldalú tudományának egész apparatásával szolgált a legszentebb ügyet, időt találván mindamelllett a zene, műipar, vegyész stb. szakértői művelésére. — A mélyen sujtott káptalan e gyászos eset alkalmából a következő gyászjelentést adta ki: A gyulafehérvári r. kath. székesegyházi káptalan a maga, és az érdekelt rokonok nevében, mélyen megszorodott szívvel jelenti kedves emlékü tagtársa ft. Kardos Ignác székesegyházi főesperes-kanonok-, gyulafehérvár-városi plébánosnak, az erdélyi r. k. Státus igazgató-tanácsosának folyó évben február hó 4-én éjjel, tevékeny életének 63. áldozárságának 31-ik évében, gyorsan bekövetkezett kimúltát. Hült tetemei folyó évi február 6-án, pénteken, délután három órakor fognak a püspöki udvarból a városi rom. kath. temetőbe örök nyugalomra elhelyeztetni. Az engesztelő áldozat az Istenben elhunytak lelki üdvéért f. hó 7-én d. e. 9 órakor a székesegyházban fog megtartani. Az örök világosság fényeskedjék neki! Gyulafehérvárt, 1885. február 5-én. — Temetése, melynek gyászszertartásait püspök ur ő nagyméltósága teljes segédlettel személyesen végezte, a kitűzött időben ment végbe a legnagyobb részvét mellett. R. i. p.!

— **Gyászír.** Az erdélyi egyházmegye a kolozsdobokai r. k. papsággal egyetemben szintén máltán fájlalja Rózsa Dávid kajántói buzgó lelkésznek oly korai elhunytát; mely gyászestéről nevezett kerületi papság a következő gyászjelentést adta ki: A kolozsdobokai Romai. katolikus papság szomoruan jelenti tiszteendő **Rózsa Dávid** kajántói lelkésznek folyó 1885. évi febr. 2-án reggel fél 7 órakor sorvasztó lázban a sztségek ájtatos felvétele után élete 41-ik, áldozársága 13-ik évében bekövetkezett gyászos elhunytát. Tetemei február 3-ikán d. u. 4 órakor adatnak a kajántói temető földének, lelkeért pedig az engesztelő szt mise áldozat február 4. d. e. 10 órakor mutattatik be az élet és halál Urának, mely végtisztességre a kartársak és más résztvevők tisztelettel meghívatnak. R. i. p.!

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

— **Sz. I. urnak.** Brassó. „**A büntetés**“ című költeményével nem szabad önt és publikumunkat büntetnünk, nincs benne költői lendület, s gvadányi rimet lehel. — **Betegségemben**.. biz'ez sem egészséges, lehet hogy több gondot fordítva rá, sikerülne kigyógyítani! — Különbön kívánsága teljesül!

Kiadja: Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: Dr. TÓDOR JÓZSEF.
Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA, Dr. SZUCHY BÉLA, STRAUBERT ÖDÖN, Dr. VERESS FERENCZ.

Nyomatott a püsp. linc. nyomda gyorsajtóján Gyulafehérvárt.